

Пожиган О.М. – здобувач вищої освіти першого(бакалаврського) рівня
Науковий керівник:
Адвокатова Н.О. - к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку обумовлює постійне посилення уваги до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки. Відтак запровадження в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність, альтернативою якій є занепад національної економіки, втрата економічного, а, можливо, й національного суверенітету.

Здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів зумовлює необхідність використання державою різноманітних форм її стимулювання та підтримки, в тому числі в межах бюджетно-податкової політики. Вагомий податковий тягар може бути перешкодою у розвитку підприємства взагалі. Тому забезпечення довгострокового економічного розвитку держави саме за рахунок інноваційно-інвестиційної діяльності є основним завданням податкової реформи .

У світовій практиці підтримки інноваційної діяльності вироблено значну кількість інструментів, за допомогою яких держава реалізує необхідні функції у цій сфері. Серед них можна виділити такі:

- безпосереднє фінансування утворення нових галузей, наукоємних виробництв тощо за рахунок коштів державного бюджету, зокрема на державних підприємствах;
- ініціювання створення та фінансування науково-дослідницьких програм, наукових центрів шляхом конкурсного відбору;
- надання безпроцентних чи пільгових позик та грантів;
- державне замовлення на інноваційні продукти;
- дотації за рахунок державного бюджету для визначених галузей, виробництв чи технологій;
- компенсація банківського процента цілком чи його частини, в разі спрямування позики на фінансування інвестицій у технологічні інноваційні зміни;
- державні виплати провідним науковим центрам та науковцям;
- компенсація науково-дослідним установам витрат, пов'язаних з налагодженням інформаційного забезпечення (підключення до всесвітньої мережі "Інтернет", організація передплати зарубіжних видань для бібліотек тощо).

Фіскальні пільги для інноваторів:

- зниження ставок податку на прибуток підприємств;

- податковий кредит інноваційним підприємствам;
- зменшення суми прибутку до оподаткування шляхом виключення з нього вартості досліджень чи освоєння нової технології;
- звільнення від деяких відрахувань до бюджету;
- звільнення від сплати податку на прибуток, який отримано власниками майнових прав інноваційних та венчурних фірм;
- відстрочка сплати імпортного мита чи звільнення від його сплати в разі ввезення товарів для реалізації інноваційного проекту;
- пільгова амортизація для фірм, визначених як інноваційні [3,с.96].

Здійснюючи політику регулювання і стимулювання інноваційного розвитку, держава змушена постійно вирішувати проблему балансу розподілу суспільних ресурсів. Традиційна дилема суспільного вибору “*гармати чи масло*” (тобто, встановлення співвідношення між виробництвом продукції споживчого і виробничого призначення) перетворюється сьогодні на тріаду “*гармати, масло чи наука*”. Вкладаючи кошти в стимулювання споживчого попиту, суспільство відволікає їх від інвестиційного і інноваційного напрямів (точніше, ці кошти йдуть на поповнення інвестиційного потенціалу довгим шляхом, значно втрачаючи на ньому в обсязі). Рішення про концентрацію коштів на реалізацію інноваційних проектів, в свою чергу, веде до відносного зменшення обсягів споживання та поточного виробництва й інвестування. Це особливо відчутно в сучасних умовах господарювання. Вкладаючи кошти в інновації, суспільство закладає основи довгострокової стратегії формування внутрішнього ринку товарів споживчого та виробничого призначення.

Проблема співвідношення та взаємозв'язку інновацій і інвестицій, взагалі, вимагає окремого аналізу. Як правило, саме інвестиція є безпосереднім носієм інновації, отже, реалізація інноваційної політики у несприятливому інвестиційному кліматі практично неможлива. Між тим, теоретично інновація без інвестиції також може мати місце (звісно, якщо не йдеться про базову інновацію). Зокрема, поліпшуюча інновація може бути здійснена в організаційно-збутовій, навіть технологічній сферах (без заміни основних фондів), якщо держава зможе достатньо кваліфіковано взяти на себе частину вищезгаданих ринкових екстерналій, зокрема - у вигляді інвестицій в людський капітал – перенавчання працівників, підвищення кваліфікації у сфері комерційної діяльності тощо, або в сферах інформаційного чи інфраструктурного забезпечення. Таким чином, саме у ресурсодефіцитній економіці з ознаками несприятливого інвестиційного клімату виважена стимулююча політика держави в інноваційній сфері є особливо важливою.

Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» визначає мету та принципи державної інноваційної політики. Головною метою державної інноваційної політики визнається створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів

конкурентоспроможної продукції [4,с.22-26].

Основними принципами державної інноваційної політики Законом встановлено:

- орієнтацію на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримку підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансову підтримку, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовку кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Законом передбачено, що державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури [2,с.258].

Одним із найбільш вагомих показників, які аналізуються при з'ясуванні результатів діяльності національного науково-технічного комплексу за певний період, є показник обсягу виконаних з початку звітного періоду науково-технічних робіт. Відсоток у ВВП обсягів виконаних науковими організаціями країни власними силами науково-технічних робіт становить показник наукоємності валового внутрішнього продукту. В останні роки цей показник постійно знижується, і в 2017 р. становив 1,04 %. Це у 2-2,5 разу менше, ніж у провідних країнах світу. Водночас витрати на

наукові та науково-технічні роботи в Україні в розрахунку на одного виконавця (13,5 тис. грн..) у 50-80 разів нижчі, ніж у розвинутих країнах.

Особливо небезпечно такий рівень науково-технічної діяльності в Україні виглядає на тлі намірів щодо європейської інтеграції. Адже, наприклад, на Європейському Саміті глави країн ЄС домовилися про проведення в науково-технічній сфері спільної політики з метою наздогнати США і зробити економіку Євросоюзу динамічно розвинутою. Згідно домовленості, сукупні витрати науково-технічну діяльність у ЄС мали вирости до 10% від ВВП співтовариства, але план був виконаний лише на 6%.

Орієнтація України на інноваційно-інвестиційну модель розвитку зумовлює необхідність реформування податкової і бюджетної системи в межах економічної політики сприяння активізації інноваційно-інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів. Розвиток інноваційно-інвестиційних процесів є досить складним тому, що вони потребують значних обсягів інвестицій, які мають дуже високий рівень ризику. Саме тому без державної підтримки цих процесів не обійтись. Податкова система займається перерозподілом доходів, як суб'єктів господарювання, так і фізичних осіб, а тому є важливим механізмом активізації інноваційно-інвестиційної діяльності. За рахунок зниження рівня оподаткування держава може забезпечити зростання привабливості цієї діяльності для: підприємств, залишаючи в їхньому розпорядженні більшу частину отриманого прибутку; фізичних осіб, які забезпечивши певний рівень заощаджень, можуть прийняти рішення про початок підприємницької діяльності. Але з іншого боку зниження податкового тиску на підприємства зумовить зменшення надходжень до бюджету країни, тому обов'язково такі реформи слід розглядати у межах бюджетно-податкової політики [3,с.42-43].

Проблема активізації інноваційно-інвестиційної діяльності зумовлює необхідність використання різноманітних форм стимулювання інвестиційних ресурсів безпосередньо у підприємств, а саме: форми, які передбачають обмеження надходжень до бюджету податку на прибуток; форми, які передбачають видатки з бюджету [4,с.22-26].

Аналіз інноваційно-інвестиційної орієнтації бюджетно-податкової системи України дає можливість стверджувати, що основою зниження податкового тиску може стати лише реальне зростання ВВП та скорочення видаткової частини бюджету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко А.В. Інвестиції як фактор підвищення національної конкурентоспроможності: навч. посіб. Черкаси: Творча спадщина, 2007. 453 с.
2. Балдуєв М.В. Інвестування у інноваційну діяльність і забезпечення здорового конкурентного середовища в умовах світового процесу глобалізації: навч. посіб. К.: Райдуга, 2008. 653 с.
3. Кузнєцова А.Я. Аспекти фінансування інвестиційно-інноваційних проектів: навч. посіб. К.: 2007. 185 с.

4. Солдатенко В.А. Основи прямого інвестування в системі сучасного економічного знання: навч. посіб. К.: Освіта, 2008. 256 с.
5. Адвокатова Н.О., Шарко М.В. Системная классификация терминологического аппарата инновационной деятельности. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2013. № 1. С. 125-133.